

---

## 8

### Tweede F-35-testtoestel

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van een algemeen overleg op 20 april 2011 over **de aanschaf van een tweede F-35-testtoestel**.

**De voorzitter:**

U weet, het kerstregime geldt. Ik zeg dit ook tegen de minister van Defensie. Dat betekent dat ik zowel van de leden van de Kamer als van de leden van het kabinet verwacht dat zij geen toelichtingen geven of, zoals ik dat noem, nadere versierselen aanbrengen. Dus: oplezen van de moties en een kort oordeel over de moties.



De heer **Jasper van Dijk** (SP):  
Voorzitter. Ondanks het heerlijke weer is het dus kerstregime. Oké. Ik dien twee moties in.

---

#### Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt de regering, af te zien van aanschaf van een tweede JSF-testtoestel,

en gaat over tot de orde van de dag.

**De voorzitter:**

Deze motie is voorgesteld door de leden Jasper van Dijk, Hachchi, El Fassed en Eijsink. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.  
Zij krijgt nr. 263 (26488).

---

#### Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het aan een volgend kabinet wordt overgelaten om de Joint Strike Fighter daadwerkelijk aan te schaffen;

van mening dat de training van Nederlandse vliegers met JSF-testtoestellen daarom voorbarig is;

van mening dat de zware financiële omstandigheden vereisen dat zo min mogelijk kosten worden gemaakt;

verzoekt de regering, af te zien van deelname aan de training in de Verenigde Staten met Nederlandse vliegers, technici en ondersteunend personeel,

en gaat over tot de orde van de dag.

**De voorzitter:**

Deze motie is voorgesteld door de leden Jasper van Dijk, El Fassed en Eijsink. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 264 (26488).

**Voorzitter: Elias**



**Mevrouw Eijsink (PvdA):**

Geeft de nieuwe voorzitter meer spreektijd?

**De voorzitter:**

Nee, bij de nieuwe voorzitter gelden dezelfde regels, en ze zullen nog strikter worden toegepast.

**Mevrouw Eijsink (PvdA):**

Ook bij u geldt het kerstregime, begrijp ik.

Voorzitter. Ik dien de volgende motie in.

---

#### Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet heeft besloten, over te gaan tot de aanschaf van een tweede JSF-testtoestel ten behoeve van de deelneming – samen met de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk – aan de operationele testfase van de F-35, terwijl het besluit over de opvolging van de F-16 pas door een volgend kabinet genomen zal worden;

constaterende dat de kosten voor de aanschaf van de F-35-testtoestellen en de deelneming aan de operationele testfase van de F-35 vooralsnog zijn begroot op ten minste 250 mln. en de werkelijke kosten zeer waarschijnlijk zullen oplopen, terwijl de defensieorganisatie geconfronteerd wordt met zeer forse bezuinigingsmaatregelen;

van mening dat de aanschaf van twee F-35-testtoestellen niet noodzakelijk is en de begrote middelen heel goed op een andere manier binnen de defensieorganisatie gebruikt kunnen worden;

verzoekt de regering, af te zien van de aanschaf van het tweede F-35-testtoestel,

en gaat over tot de orde van de dag.

**De voorzitter:**

Deze motie is voorgesteld door de leden Eijsink, Hachchi, El Fassed en Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 265 (26488).



**De heer El Fassed (GroenLinks):**

Voorzitter. Ik dien de volgende motie in.

## El Fassed

---

### Motie

---

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat op dit moment een grote reorganisatie bij het ministerie van Defensie plaatsvindt om de enorme bezuinigingen van bijna 1 mld. per jaar te realiseren;

constaterende dat er op dit moment directe en indirecte investeringen worden gedaan voor een eventuele aanschaf van de JSF, zoals de aanpassing van hangars, terwijl de keuze voor de opvolging van de F-16 nog niet gemaakt is;

constaterende dat de minister heeft bevestigd dat er geen onomkeerbare stappen in het JSF-project worden gezet;

verzoekt de regering om, in deze financieel moeilijke tijden voor het ministerie van Defensie, de directe en indirecte investeringen in het JSF-project te staken,

en gaat over tot de orde van de dag.

#### De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden El Fassed, Eijsink, Hachchi en Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 266 (26488).

#### Minister Hillen:

Voorzitter. Ik heb goed geluisterd naar de Kamerleden. Ik hoef voor de rest geen toelichting te geven bij mijn advies. Mijn advies over alle ingediende moties, de moties op de stukken nrs. 263 tot en met 266, is dat ik aanneming daarvan aan de Kamer ontraad.

#### Minister Verhagen:

Voorzitter. Gelet op het feit dat het kerstregime is, ontraad ik alle moties.

De beraadslaging wordt gesloten.

#### De voorzitter:

De stemmingen over de moties zullen morgen plaatsvinden.

#### Mevrouw Eijsink (PvdA):

Voorzitter. Ik begrijp dat het kerstregime geldt, maar deze gang van zaken is toch wel heel erg kort door de bocht. Ik geloof, gezien de reacties van een aantal collega's, dat ik hier niet alleen in sta.

#### De voorzitter:

Er zijn heel duidelijke afspraken gemaakt over het kerstregime. Ik heb begrepen dat zich net voor ik aantrad nog een kleine aanvaring heeft voorgedaan. Ik houd mij aan hetgeen is afgesproken. Ik ben bang dat u het hiermee zult moeten doen.

#### Mevrouw Eijsink (PvdA):

Voorzitter. Mag ik dan, ik geloof mede namens een aantal collega's hier, zeggen dat kerstregime iets anders is dan de minister van EL&I zojuist aangaf? Zijn commentaar was: vanwege het kerstregime ontraad ik alle moties. Het is hier te doen gebruikelijk dat inhoudelijk op een motie kan worden gereageerd. Dat is iets anders dan alleen maar: kerstregime.

#### De voorzitter:

U hebt een antwoord gekregen. Dat is een antwoord dat u misschien niet bevalt. Bovendien zijn de bewindslieden nu niet meer aanwezig. Ik stel voor dat u zich toch echt neerlegt bij de gang van zaken. De moties zijn duidelijk en het antwoord van het kabinet is dat ook.

#### Mevrouw Eijsink (PvdA):

Voorzitter. Ik doe nogmaals een poging. Ik geloof dat ik niet de enige ben in de Kamer die vindt dat het wel heel kort door de bocht is dat gezegd wordt dat het kerstregime geldt. Een inhoudelijke reactie is toch altijd nog op haar plaats en die is nu niet gegeven.

#### De voorzitter:

Het spijt mij verschrikkelijk, maar ik kan de bewindslieden niet alsnog hierheen toveren en zorgen dat zij u alsnog inhoudelijk gaan antwoorden. Alle fracties hebben er via hun ambtelijk secretarissen en in hun fracties mee ingestemd dat vandaag het kerstregime zou gelden.

#### De heer El Fassed (GroenLinks):

Voorzitter. Dat is iets anders dan dat leden van het kabinet de zaal verlaten voordat u überhaupt een afronding hebt gemaakt.

#### De voorzitter:

Ook van ambtelijke zijde wordt mij geadviseerd vast te stellen dat het klaar was. Dit is wat het kabinet hierover aan u heeft meegedeeld.

#### Mevrouw Hachchi (D66):

Voorzitter. Ik wijs toch op de fatsoenlijke manier van afhandelen van zo'n VAO. De ministers zijn volgens mij net de gang uit, dus zij kunnen gewoon worden teruggehaald.

#### De voorzitter:

Ik schors de vergadering enkele ogenblikken.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

#### De voorzitter:

Het VAO aanschaf tweede F-35-testtoestel is afgerond, maar mij is wel gebleken dat een aantal leden zeer ongelukkig is met de wijze waarop door het kabinet is geantwoord en dat een aantal leden zich beraadt op voortzetting van het VAO in enigerlei vorm. Daar zal nog op worden teruggekomen, zo heb ik het vermoeden.